

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Цехмистро Карина Сергіївна

Науковий керівник доц. Топалова С.О.

Харківський інститут банківської справи УБС НБУ

Актуальність. Соціальна стратифікація -- центральна тема соціології. Коли ми говоримо про соціальний склад населення, то маємо на увазі великі і малі соціальні групи: чоловіки, жінки, працюючі, студенти - усі вони рівні. Однак ми знаємо, що в реальному житті нерівність людей відіграє величезну роль. Нерівність -- це критерій, за допомогою якого ми можемо розмістити одні групи вище чи нижче інших. У будь-якому суспільстві неминуча соціальна нерівність.

Мета. Розглянути особливості соціальної стратифікації в Україні. Визначити головні чинники, що впливають на це явище. Оцінити стан України на сучасному етапі.

Викладення основного матеріалу. Після тривалого періоду існування “ нової єдності – радянського народу”, де всі розбіжності (принаймні зовні) зводились до мінімуму, українські науковці розпочали дослідження структури суспільства, визначати та вимірювати нові страти. На перший план спочатку вийшли проблеми бідності та бідних в Україні, потому черга дійшла і до інших верств, передусім до визначення ролі і вимірювання масштабів поширеності середнього класу в сучасній Україні, оцінки перспектив розвитку соціальної стратифікації суспільства.

Соціальна стратифікація – це ієрархічно організована структура соціальної нерівності, яка існує в певному суспільстві в даний історичний проміжок часу.

Аналіз існуючого в сучасному світі розмаїття соціальних структур дає підстави для висновку про існування двох полярних варіантів: суспільства, де основним шаром населення є середній клас (так званого європейського суспільства), і соціально поляризованого суспільства з двома головними соціальними групами – багатими та бідними (латиноамериканського суспільства). Проголошені в Україні принципи соціального розвитку, зокрема прагнення побудувати демократичну державу із соціально орієнтованою ринковою економікою передбачають формування і відповідної соціальної структури, низької економічної нерівності і численного середнього класу. Таке суспільство характеризується:

1) домінуванням активної життєвої позиції – прагнення самостійно забезпечувати добробут собі та своїй родині, дбати про майбутнє, зокрема про старість;

2) наявністю внутрішніх джерел інвестування – населення не проїдає миттєво всі зароблені кошти, а інвестує значну їх частину в бізнес, житло, освіту тощо;

3) високим платоспроможним попитом населення і, відповідно, масштабним внутрішнім ринком – попит породжує пропозицію, тобто спричиняє до економічного зростання, збільшення зайнятості тощо;

4) демократичними принципами управління, зокрема постійними звітами владних структур – середній клас, який має належний рівень освіти, відзначається обізнаністю у своїх правах і прагненням їх обстоювати у визначених законодавством межах.

Особливостями ж розвитку соціальної структури українського суспільства протягом ХХ ст. є:

- 1) соціальна структура стала менш жорстокою, рухливішою;
- 2) з'являються економічні класи, верстви і страти з відповідною системою соціальних конфліктів і суперечностей;
- 3) послаблюються існуючі у суспільстві стратифікаційні обмеження;
- 4) з'являються нові канали підвищення статусів, посилення горизонтальної та вертикальної мобільності;
- 5) активізуються процеси маргіналізації, яка породжує феномен «нових бідних», перехід населення в переважно нижчі страти;
- 6) основним критерієм соціальної стратифікації стає дохід;
- 7) у формуванні високостатусних груп посилюється роль освіти і престижу;
- 8) змінюються якісні і кількісні параметри соціальної структури українського суспільства.

Така ситуація істотно впливає на рівень життя населення. Якщо на початку 90-х рр. ХХ ст. за показником здоров'я Україна посідала 40-е місце в світі, то на початку ХХІ ст. вона перемістилася у другу сотню. Щорічно населення України зменшується в середньому на 400 тис. осіб.

Якщо рівень життя еліти, вищої верстви за ці роки значно зріс, то у більшості населення він різко знизився. Зубожіння і бідність населення, жебрацтво, безпритульність стають все більш поширеним явищем.

Разом з тим, соціальна структура українського суспільства, зазнавши істотних змін порівняно з радянським часом, продовжує зберігати чимало його рис. Щоб позбутися їх і вийти на рубіж «суспільства середнього класу», потрібна трансформація, економічне піднесення країни, що вимагатиме багато років.

Висновок. Політика створення середнього класу є наріжним каменем розбудови стабільного демократичного суспільства, де не буде масштабної глибокої бідності, корупції та розкрадання державної власності, де кожна людина, сплачуючи податки, відчуватиме себе громадянином, права якого

належно захищені законодавством, а виконавча влада діятиме на користь платників податків, а не чиновників та олігархів.

Список використаної літератури:

1. Волович В. І., Головченко Г. Т. Соціологія. — Х.: Видавничий будинок "Фактор"; <http://www.vevivi.ru/best/Sotsalna-stratifikatsya-ref137441.html>, 2006;
2. Лібанова Е. М. - Соціальна стратифікація українського суспільства: спроба статистичного визначення та вимірювання Український соціум; <http://referatfolder.org.ua/content.php?c=sociology&id=319&s=8>; 2003. - № 1 (2). - С.146-164;
3. http://pidruchniki.com/15410104/sotsiologiya/sotsialna_stratifikatsiya_ponyattya_vidi 2010-2016.